

ЗАГАЛЬНЕ, ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ, ТИПОЛОГІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО

Билень І.А.

студентка,

Національний університет «Львівська політехніка»

СТРУКТУРА КОНЦЕПТУ TRAVELING В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

У сучасному світі мандрі стають невід'ємною частиною нашого життя. Люди прагнуть подорожувати, дізнаватись про різні культури, а з іншого боку, це навіть стало модним трендом – їздити світом, пізнавати нові місця. Поглянувши на цю тему з лінгвістичної точки зору, бачимо потребу досліджувати нові способи її вияву у мові. Таким чином, розглянемо концепт TRAVELING, який постійно розвивається, що зумовлює актуальність його дослідження. Метою цього дослідження є побудова концепту TRAVELING в сучасній англійській мові, що передбачає виконання таких завдань:

- 1) вивчення наповнення концепту TRAVELING в сучасній англійській мові;
- 2) вибір та обґрунтування стратегії побудови концепту TRAVELING;
- 3) побудова та дослідження структури концепту.

Техніка об'єктивації концепту є способом його вербального портретування. Переважна більшість концептів номінуються лексичним шляхом, менша – синтаксичним і фразеологічним [1, с. 107]. У цьому дослідженні розглянемо лексичну об'єктивацію концепту TRAVELING.

Кожен концепт містить ядро та периферію, де під ядром розуміємо прототип, який відіграє роль мотиватора і задає своїми властивостями можливі характеристики інших складників концепту, а периферія містить пов'язані з мотиватором похідні елементи [2, с. 101].

Ядро досліджуваного концепту TRAVELING містить саме поняття «подорожі», яке має більше варіантів вербалізації в англійській мові, у порівнянні з українською. В англійській мові маємо різні лексичні вираження для різних видів подорожі, що, скоріш за все, зумовлено самим географічним положенням англословних країн, де переміщення потягом, кораблем, літаком та автобусом є однаково актуальним. Поняття «подорож» в сучасній англійській мові має такі вербалізатори: *travel* – найзагальніший термін, що використовується для позначення будь-якої подорожі, переміщення людини з одного місця в інше, незалежно від засобу пересування; *trip* – зазвичай використовується для позначення короткотривалої поїздки в нове місце; *journey* – позначає відстань або час проведений в дорозі до певного місця; *tour* – відомий для нас термін «тур», який позначає відвідування багатьох місць впродовж однієї поїздки; *voyage* – довга подорож морем або в повітрі; *cruise* – подорож на кораблі; *crossing* – процес перетину певної відстані на водному просторі; *excursion* – заплановане відвідування певних місць для того, щоб більше про них дізнатись; *expedition* – довга подорож для дослідження нових територій; *flight* – процес подорожі на борту літака.

Методологічним підґрунтям для побудови концепту TRAVELING став підхід вітчизняного дослідника В. Старко [3, с. 43], який зазначає, що досліджуючи

концепт, варто враховувати ознаки, отримані як через вербальний, так і через невербальний досвід. Вони є ядром когнітивної дефініції концепту, усталені в мовній системі й укорінені в культуру народу – носія цієї мови. Виявлення таких ознак є основою концептуального аналізу.

Більшість вербалізаторів концепту TRAVELING, які було відібрано для дослідження зі словників та розмовників [4; 5], можна розподілити на такі групи, кожна з яких має власні характерні концептуальні ознаки.

1) Ознака «На кордоні/At the border», яка відповідає за час в подорожі, в який особа перетинає кордон держави. Найяскравішими вербалізаторами є: *passport* – паспорт, *customs* – митниця, *transit* – транзит, *visa* – віза, *registration* – реєстрація, *duty free shop* – крамниця безмитної торгівлі, *declaration* – декларація.

2) Ознака «Каса/Ticket office» передає зміст певної підготовки до подорожі, бронювання чи покупки квитків. Приклади лексем, яким притаманна дана ознака: *to book* – бронювати, *ticket* – квиток, *reservation* – резервація, *first class* – перший клас, *second class* – другий клас, *single ticket* – квиток в одну сторону, *return ticket* – квиток назад, *round trip* – квиток в обидві сторони, *departure time* – час відправлення.

3) Ознака «Дорога/Road» є специфічною, адже позначаючи перебування на певному шляху в подорожі, в ній можемо виокремити додаткові суттєві ознаки на позначення засобу пересування в дорозі:

– «Аеропорт/Airport», де одними з основних вербалізаторів є: *plane* – літак, *flight* – політ, *check in* – реєстрація, *boarding* – посадка, *safety belts* – паски безпеки;

– «Залізниця/Railroad»: *railway station* – вокзал, *platform* – платформа, *train* – потяг, *dining-car* – вагон-ресторан;

– «Автобус/Bus»: *coach station* – автостанція, *bus terminal* – автовокзал;

– «Автомобіль/Car»: *hitch-hiking* – автостоп, *drive-a-way* – перевезення машини, *car rental* – прокат автомобілів, *driving licence* – водійські права;

– «Корабель/Ship»: *sea port* – морський порт, *to sail* – відправлятися на кораблі, *cruise* – круїз, *cabin* – каюта, *deck* – палуба.

4) Ознака «Житло/Accommodation» підкреслює місце проживання під час подорожі, які яскраво виражають такі вербалізатори концепту: *hotel* – готель, *hostel* – хостел, *bed and breakfast* – місце для ночівлі та сніданку, *room* – кімната/номер, *lobby* – вестибюль.

5) Ознака «Харчування/Eating out» є однією з характерних для досліджуваного концепту TRAVELING, мовними репрезентантами якої будуть: *café* – кафе, *restaurant* – ресторан, *coffee to go* – кава з собою, *waiter* – офіціант, *cuisine* – національна кухня, *menu* – меню.

6) Ознака «Відпочинок та розваги/Rest and fun» виражає вид, місце, варіанти занять під час подорожі: *vacation* – відпустка, *sports* – спортивні заняття, *theatres* – театри, *parks* – парки.

7) Ознака «Місця/Places» зосереджена на виокремленні вербалізаторів, які характеризують місцевість, де пройде подорож (*mountains* – гори, *beach* – пляж, *city* – місто).

Таким чином, виділивши основні яскраво виражені ознаки концепту TRAVELING в сучасній англійській мові, можемо прослідкувати структуру самого концепту. Певні ознаки є близькими: наприклад, ознаки «Rest and fun» та «Places» можуть однаково відображати місця подорожі, але з різної точки зору. Таким чином, вони вступають у зв'язок. Загальна ознака «Road» містить пов'язані з нею конкретніші ознаки, які виражають саме засіб пересування в дорозі.

Підсумовуючи, зазначимо, що концепт TRAVELING в сучасній англійській мові структурується за такими основними ознаками: «На кордоні/At the border», «Каса/Ticket office», «Дорога/Road», «Житло/Accommodation», «Харчування/Eating out», «Відпочинок та розваги/Rest and fun», «Місця/Places». Кожна з ознак має свої вербалізатори., які надалі можна розглядати та класифікувати з точки зору відтінків цих ознак. Таким чином, проведене дослідження є підґрунтям для подальшої детальнішої побудови та дослідження концепту TRAVELING в сучасній англійській мові.

Список використаних джерел:

1. Приходько А.М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / А. М. Приходько. – Запоріжжя: «Прем'єр», 2008. – 107 с.
2. Рябцева Н.К. «Вопрос»: прототипическое значение концепта / Н. Рябцева // Логический анализ языка. Культурные концепты – М.: Наука, 1991. – 101 с.
3. Старко В.Ф. Концепт ГРА / В. Ф. Старко. – Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – 43 с.
4. Таланов О.С. Українсько-англійський розмовник / О. Таланов. – Київ: Арій, 2008.
5. ABBYY Lingvo 12 [Електронний ресурс]. – 2006. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.lingvo.ua/uk>

Криворука О.О.

студентка,

Науковий керівник: Шапочкіна О.В.

кандидат педагогічних наук,

Київський університет імені Бориса Грінченка

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЯВИЩА КОЛОРИСТИКИ ЯК СКЛАДОВОЇ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ

Колір – об'єкт вивчення багатьох дисциплін, іноді дуже далеких від лінгвістики: психофізики, психофізіології, психології сприйняття, оптики, анатомії ока, колориметрії, світлотехніки, теорії фотографії, поліграфії, хімії барвників тощо. Колір вважається психологічно-емоційно-культурним явищем, за допомогою якого передається емоційний та ментальний стан людини, її риси характеру, соціальні та культурні аспекти життя народу.

При дослідженні кольороназв у мовознавстві вчені обов'язково повинні спиратися на відомості про феномен кольору, отримані з суміжних дисциплін, а також дані про його джерела, його поширення і значення в тих чи інших галузях культури, мистецтва і промисловості, про особливості використання колірних характеристик різних об'єктів у різних сферах людського буття.

Особливістю групи слів на позначення кольору є те, що на відміну від інших об'єднань слів, вони мають безпосереднє співвідношення з екстралінгвістичної реальністю – колірним спектром [3, с. 16]. Якщо розглядати колір з точки зору фізичного підходу, то визначення кольору у фізиці (згідно світловій теорії Ньютона) зводиться до того, що кожен колір представляє собою світлову хвилю, що має певну довжину. Таким чином, колір – це світловий потік, який при перетині з поверхнею